

Denkgroep *Hulp bij elektrogevoeligheid* 19-12-2011

Enquête ***Veldreductie voor gezondheid***

Vraag: Helpt EMV reductie?

Eerste tussentijdse succesrapportage

Hugo Schooneveld

m.m.v.

Joop van Bijnen

Patrick van Zuilen

Stichting EHS

Overzicht

- **Missie Stg EHS:** kennis verwerven omtrent gevaren EMV en mensen leren met hun probleem om te gaan.
- **Vragen nu:**
  - Helpt veldreductie?
  - Welke specifieke problemen komen mensen tegen?
  - Kiezen mensen dezelfde oplossingen?
  - Belemmeringen in implementatie
- **Oefening gegevensverwerking:** On-line database van SurveyMonkey – eenvoudigste versie.

Uitvoering enquête

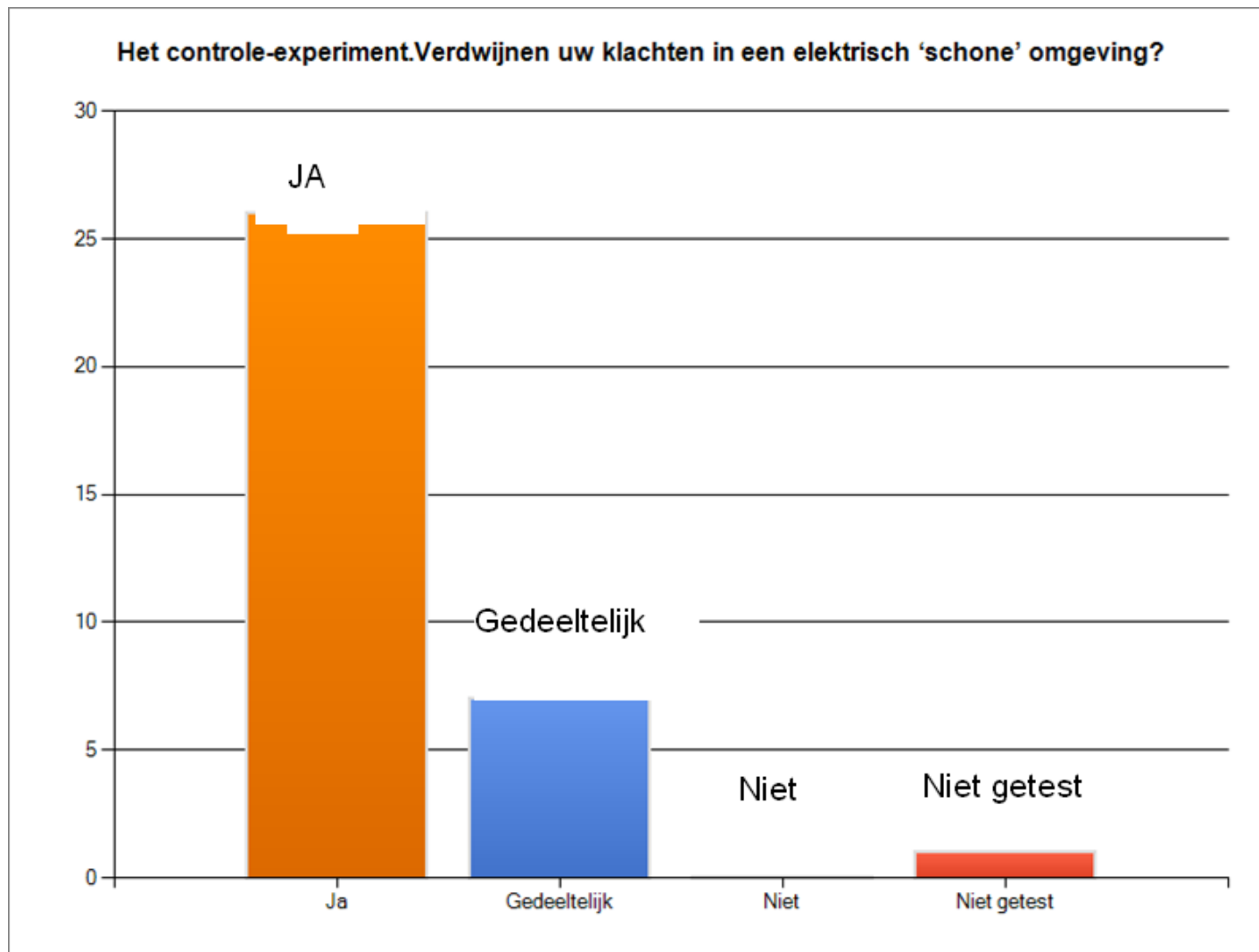
Online *SurveyMonkey* programma

- 105 uitnodigingen verstuurd aan invullers van eerdere gezondheidsenquête
- 47 hoofdvragen in 10 hoofdstukken enkele open vragen
- Teruggekregen 46 online ingevulde formulieren
- Nu 40 daarvan geselecteerd voor deze voorlopige analyse
- Nu alleen de 'telbare' reacties op vragen gepresenteerd

10 Hoofdstukken in enquête

1. Persoonlijke situatie
2. Uw EHS geschiedenis
3. In hoeverre heeft u uw leefwijze aangepast?
4. Overige begeleidende gezondheidsaspecten
5. Uw kennis van elektromagnetische velden
6. Rapportage van uw EHS klachten
7. Hoe vermindering van blootstelling aangepakt?
8. Wat waren de veldmetingen voor en na veldsanering?
9. Hoe is de sanering uitgevoerd?
10. Bent tevreden met de bereikte resultaten?

“Witte zone”: Veld weg -> klacht weg? (n=40)

Persoonlijke situaties

- Betreft alleen huiselijke situatie, geen werk
- Gemiddelde leeftijd 55,2 jaar
- 67% vrouw
- 69% samenwonend
- 76% momenteel zonder kinderen
- Behuizing:
  - 46% vrijstaand huis, geen burens
  - 29% rijtjeshuis, hoogstens 2 burens
  - 25% flat/appartement met meerdere burens

Persoonlijke EHS geschiedenissen

- Problemen vanaf 1985
- Contacten met Stg EHS sinds 2006
- 72% heeft kennisgemaakt met het alternatieve circuit (n=24)
- 3 cases melden positieve ervaringen, de andere geen of negatieve
- 67% meldt voedselallergie
- 36 personen melden tevens hinder van andere milieutriggers als geuren, UV licht, (UL) geluiden, chemische stoffen

Effectieve gedragsveranderingen

Aantal meldingen

WiFi uitgezet	19
Mobieltje minder gebruikt	17
Elders gaan slapen in huis	16
PC/laptop op afstand gezet	14
Niet meer gaan winkelen	9
Elders gaan werken	9

Gezondheidsklachten per symptoom verbeterd (matig tot sterk: 5-punt scoresysteem)

Aantal meldingen

Slaapproblemen	20
Concentratieproblemen	20
Moeheid	19
Geheugenproblemen	18
'Strakke band om het hoofd'	15
Gevoelens van onrust	13
Prikkelbaarheid	13
Oorsuizingen	12
Pijn in nekspieren	11

Effectieve maatregelen tegen LF velden

Aantal meldingen

Dect telefoon vervangen	20
Sanering van PC en randapp.	15
Vervanging van spaar- en LED lampen	15
Aarding van apparaten	11
Muren met LF koolstofverf geaard	7
Laptop geaard	6

Effectieve technische ingrepen tegen LF velden

Aantal meldingen

Netvrij-schakelaars gemonteerd	9
Stopcontacten en apparaten aarden	7
Afgeschermd bedrading monteren	6
Stetzerfilters geplaatst	4
Vuile stroom van buiten 'opgeschoond'	3

Effectieve maatregelen tegen HF velden

Aantal meldingen

Koolstofverf op de muren	9
Stralingwerende klamboe	5
HR++ beglazing	4
Beschermende kleding	4

Effectiviteit van veldreducties

Methoden:

HF: Ag-vitrage, C-verf, HR++ beglazing

LF elektrisch: Afscherming, aarding

LF magnetisch: afstand houden, vuilestroomreductie

Vuile stroom: Stetzerizer filters in stopcontact bij bron

Bronnen	Voor:	Na:	Restveld:
HF	800 $\mu\text{W}/\text{m}^2$	38 $\mu\text{W}/\text{m}^2$	4,7%
LF- elektrisch	550 V/m	12 V/m	2,2%
LF magnetisch	27 nanoT	23 nT	85% **

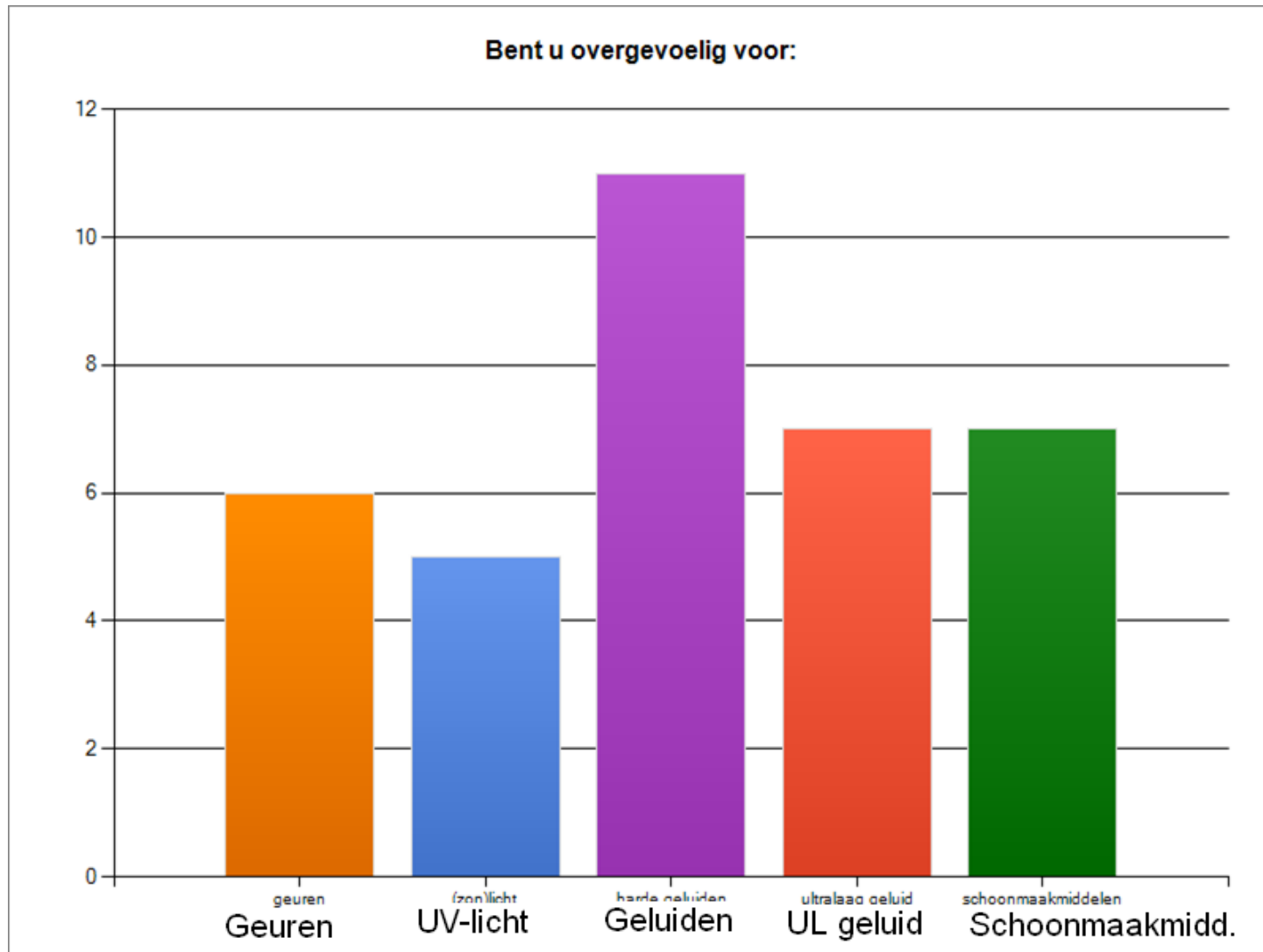
Saneringskosten incl. meetspecialist maar zonder prijs vakantiehuisje: gem
€5250,-. (max besteding €25.000,-).

Storende vervoersystemen

	<i>Aantal meldingen</i>
<i>Trein</i>	<i>30</i>
<i>Moderne auto</i>	<i>23</i>
<i>Elektrische tram</i>	<i>13</i>
<i>'Fiets'</i>	<i>5</i>

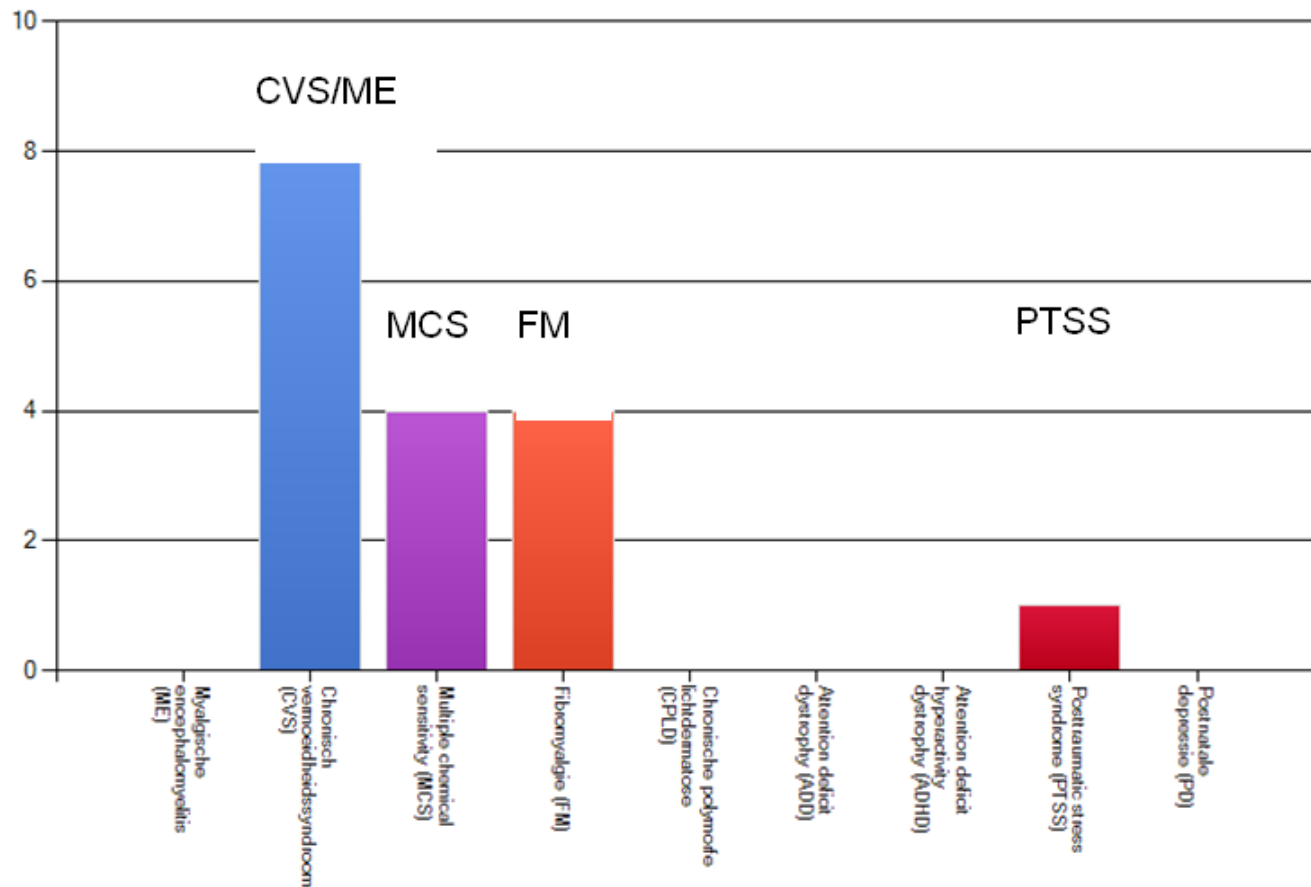
Andere milieu triggers

(n=18)

Andere EHS-gerelateerde aandoeningen (n=10)

Hebt u naast EHS symptomen last van andere medisch onverklaarbare gezondheidsklachten zoals:

Conclusies

- De Stichting EHS begrijpt de elektrostressproblemen
- *'Veld weg -> probleem weg'*
- EMV/EHS is slechts één van de bedreigende milieufactoren
- Ieder moet zijn eigen oplossing leren kennen
- Artsen hebben geen 'antenne' voor de problemen van elektrogevoeligen
- Het alternatieve circuit is vaak de enige optie voor 'ongeschoolden'
- Kosten van veldreductie zijn zeer aanzienlijk, wanneer totale oplossing wordt nagestreefd
- Sommigen hebben die middelen niet en verkommeren
- **Er is grote behoefte aan voorlichting**

Dreigende gevaren

- Gevoeligheden worden steeds ernstiger buiten de beschermde zone
- Afschermingen tegen HF velden fungeren als reflector indien niet goed geplaatst
- Zilverdraad-bevattende vitrage kan effecten binnen een Kooi van Faraday verergeren indien materiaal verouderd is en velden vanuit de vloer doordringen
- Met koolstofverf behandelde muren worden LF afstralvlakken wanneer ze geaard zijn en de aardleiding vervuild is.

Kennis en ervaring speelt een cruciale rol bij advisering van afschermingmethoden!